চাইবাৰ ক্ৰাইম বনাম সাম্প্ৰতিক ভাৰত

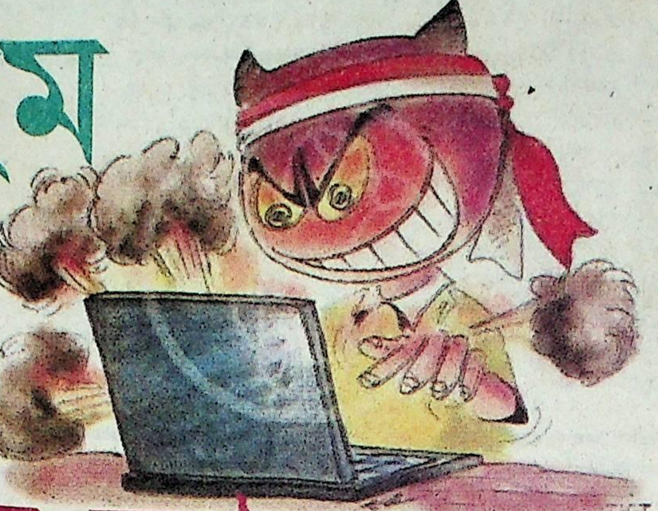

পৰ্যালোচনা | জিতুমণি পাঠক

মাত্ৰ দুই-তিনি দশক আগলৈকে নিৰক্ষৰতা, অন্ধবিশ্বাস আদি এশ-এবুৰি সমস্যাই আগুৰি ৰখা ভাৰতবৰ্ষৰ প্ৰতিচ্ছবি দেখি কোনেও অনুমান কৰিব পৰা নাছিল যে অতি কম সময়ৰ ভিতৰতে এই দেশখনত তথ্য-প্ৰযুক্তিয়ে এক বিপ্লৱৰ ৰূপ ধাৰণ কৰি দেশৰ সামগ্ৰিক চিত্ৰই সলনি কৰি পেলাব। কিন্তু কোনেও নভবা কথাখিনিয়েই আজি বাস্তৱলৈ পৰিৱৰ্তিত হৈছে। বিশ্বৰ আগশাৰীৰ দেশসমূহৰ সৈতে ভাৰতবৰ্ষয়ো আজি তথ্য-প্ৰযুক্তিৰ জগতখনত সমানে খোজ পেলাবলৈ সক্ষম হৈছে। এই সাফল্যৰ বহুখিনি শ্ৰেয় প্ৰদান কৰিব পৰা যায় প্ৰয়াত প্ৰধানমন্ত্ৰী ৰাজীৱ গান্ধীক। তথ্য-প্ৰযুক্তিক সৰু-সুৰা চহৰৰপৰা আৰম্ভ কৰি প্ৰত্যন্ত অঞ্চলসমূহলৈ কঢ়িয়াই নিয়াত এইগৰাকী প্ৰধানমন্ত্ৰীৰ ভূমিকা আছিল অপৰিসীম। অথচ প্ৰথমাৱস্থাত দেশৰ আৰ্থ-সামাজিক প্ৰেক্ষাপটৰ সৈতে খাপ নোখোৱা এনেধৰণৰ আমদানিকৃত ধাৰণাই দেশখনত এক জটিল পৰিস্থিতিৰ সৃষ্টি কৰিব বুলি তেওঁ যথেষ্ট সমালোচনাৰ সন্মুখীন হৈছিল। কম্পিউটাৰৰ ব্যৱহাৰে দেশৰ এক বৃহৎসংখ্যক লোকক নিবনুৱালৈ পৰিৱৰ্তন কৰিব বুলিও সংশয় প্ৰকাশ কৰিছিল। কিন্তু পৰিৱৰ্তিত পৰিস্থিতিত দেখা গ'ল যে সংশয় কৰাৰ দৰে ই নিবনুৱা সৃষ্টিৰ কাৰক নহৈ এই সমস্যাটোক কিছু পৰিমাণে হ্ৰাস কৰাতহে ই সহায় কৰিলে। দেশৰ এক বৃহৎসংখ্যক জনসাধাৰণ আজি সম্পৃক্ত হৈ পৰিছে টেলিফোন, কম্পিউটাৰ, ইণ্টাৰনেট আদিৰ দৰে তথ্য-প্ৰযুক্তিগত মাধ্যমৰ সৈতে আৰু ইয়ে সৃষ্টি কৰিছে যথেষ্টসংখ্যক কৰ্ম সংস্থাপনৰ। অৱশ্যে অৱধাৰিতভাৱে যিকোনো এটা বিষয়ৰ ইতিবাচক-নেতিবাচক দুয়োটা দিশ থকাৰ দৰে তথ্য-প্ৰযুক্তিৰ জগতখনতো ইতিবাচক ভাবধাৰাৰ সমান্তৰালভাৱে প্ৰৱেশ ঘটিছে কিছুমান নেতিবাচক ভাবধাৰাই আৰু তেনে এক নেতিবাচক দিশ এটা হ'ল ছাইবাৰ ক্ৰাইম।

যিদৰে দুই-তিনি দশক আগলৈকে দেশৰ জনসাধাৰণে তথ্য-প্ৰযুক্তিগত ব্যৱস্থাৰ সম্ভাৱনাক লৈ একো অনুমান কৰিব পৰা নাছিল ঠিক একেদৰে অনুমান কৰিব পৰা নাছিল অপৰাধৰ একো নতুন সংজ্ঞা— 'চাইবাৰ ক্ৰাইম'ক। চাইবাৰ ক্ৰাইম হ'ল এনে এক অপৰাধ য'ত অপৰাধীয়ে দূৰ সংযোগৰ প্ৰযুক্তিগত বিভিন্ন মাধ্যম যেনে— ইণ্টাৰনেট (চাট ৰূম, ই-মেইল আদিৰে) বা ম'বাইল ফোন (এছ এম এছ বা এম এম এছ) আদিৰে উদ্দেশ্যপ্ৰণোদিতভাৱে আন এগৰাকী ব্যক্তি বা ব্যক্তি গোটক শাৰীৰিক বা মানসিকভাৱে আক্ৰমণ কৰি ক্ষতিসাধন কৰে। এনে অপৰাধ কেতিয়াবা বৃহৎ ৰূপ ধাৰণ কৰি ৰাষ্ট্ৰীয় সুৰক্ষাৰ প্ৰতিও ভাবুকি স্বৰূপ হৈ পৰে বা আন কোনো সময়ত ই আকৌ দেশৰ সামগ্ৰিক অৰ্থনীতিকে বিধ্বস্ত কৰি পেলাব পাৰে। গতিকে দেখা গৈছে যে অন্য অপৰাধবোৰৰ তুলনাত এই অপৰাধে সাম্প্ৰতিক সময়ত অধিক জটিলতৰ ৰূপ ধাৰণ কৰিছে। 'পৰম্পৰাগত অপৰাধী' (চোৰ, ডকাইত, খুনী আদি)ৰ পাছে পাছে কেইবাদশকজুৰি লৰৰি ফুৰা আজিৰ পুলিচ বাহিনীও যেন এই অপৰাধীসকলৰ ওচৰত অসহায়, কাৰণ এই অপৰাধীসকল সাধাৰণ অপৰাধী নহয়। প্ৰতিজনে তীক্ষ্ণ বুদ্ধিমত্তাৰ অধিকাৰী। কোনোধৰণৰ মাৰণাস্ত্ৰৰ সহায় নোলোৱাকৈয়ে তেওঁলোকে যি এক ভয়াৱহ পৰিস্থিতিৰ সূচনা কৰিব পাৰে তাত দেশৰ সশস্ত্ৰ পুলিচ বাহিনীৰ বন্দুক-বাৰুদ একেবাৰে নিষ্ক্ৰিয় হৈ পৰে। ভাৰতত চাইবাৰ ক্ৰাইমৰ ঘটনা হ্ৰাস কৰিবলৈ ২০০০ চনতে প্ৰণয়ন কৰা হৈছিল 'তথ্য-প্ৰযুক্তি আইন, ২০০০'। অতি সম্প্ৰতি 'ভাৰতীয় দণ্ডবিধিৰ ২০০০'ৰ অধীনতো এনেধৰণৰ অপৰাধীক যথোপযুক্ত শাস্তি বিহাৰ ব্যৱস্থা কৰা হৈছে। তৎসত্ত্বেও এনে অপৰাধীৰ সংখ্যা কমক ছাৰি দিনক দিনে বৃদ্ধিহে পাবলৈ আৰম্ভ কৰিছে। যোৱা ৭ ডিচেম্বৰত ৰাজ্যসভাত এই সন্দৰ্ভত উত্থাপন হোৱা এক প্ৰশ্নৰ উত্তৰত বৰ্তমানৰ তথ্য-প্ৰযুক্তি বিভাগৰ ৰাজ্যিক মন্ত্ৰী মিলিন্দ দেওৰাই সাম্প্ৰতিক ভাৰতবৰ্ষত চাইবাৰ ক্ৰাইমৰ পৰিসংখ্যা সম্পৰ্কত এক প্ৰতিবেদন দাখিল কৰে। অপৰাধ সম্পৰ্কীয় তথ্য পঞ্জীভুক্ত কৰা 'নেচনেল ক্ৰাইম ৰেকৰ্ড ব্যুৰো'ৰ পৰিসংখ্যা মতে ২০০৭, ২০০৮, ২০০৯, ২০১০ আৰু ২০১১ত 'তথ্য-প্ৰযুক্তি আইন, ২০০০'ৰ অধীনত যথাক্ৰমে ১৫৪, ১৭৮, ২৮৮, ৭৯৯ আৰু ১, ১৮৪ জন ব্যক্তিক পঞ্জীভুক্ত গোচৰৰ আধাৰত গ্ৰেপ্তাৰ কৰা হৈছিল। এই তথ্যই স্পষ্টভাৱে প্ৰতিফলিত কৰে ক্ৰমবৰ্দ্ধিত চাইবাৰ অপৰাধীৰ কথা। দেশৰ বৃহৎ জনসংখ্যাৰ তুলনাত এই পৰিসংখ্যা খুব এটা ভয়াৱহ যেন অনুভূত নহয়, কিয়নো এয়া হ'ল পঞ্জীভুক্ত গোচৰৰ পৰিসংখ্যাহে। ভাৰতবৰ্ষৰ দৰে দেশত এক বৃহৎ জনসংখ্যাই দীৰ্ঘদিন ধৰি তথ্য-প্ৰযুক্তিগত সাধনসমূহ ব্যৱহাৰ কৰি আহিছে যদিও চাইবাৰ ক্ৰাইম সম্পৰ্কে তেওঁলোকৰ অজ্ঞতাৰ বাবে এই শ্ৰেণীৰ অপৰাধীয়ে নিঃসংকোচে তেওঁলোকৰ অপৰাধী কাৰ্য-কলাপ অব্যাহত ৰাখিছে। সেই প্ৰকৃত তথ্য যদিহে পোহৰলৈ আহে তেতিয়াহে অনুমান কৰিব পৰা যাব চাইবাৰ ক্ৰাইমে কিমান গভীৰলৈ শিপাইছে বৰ্তমান সময়ত। মিলিন্দ দেওৰাৰ প্ৰতিবেদনত ভাৰতীয় দণ্ডবিধিৰ ২০১১ৰ অধীনত এনে কিমান অপৰাধী গ্ৰেপ্তাৰ কৰা হৈছিল তাৰো এক তথ্য দাঙি ধৰা হৈছিল। দুয়োটা তথ্যই এটা কথাই প্ৰতীয়মান কৰে যে তথ্য-প্ৰযুক্তিৰ জগতখনত ক্ৰমান্বয়ে বৃদ্ধি পাবলৈ লৈছে চাইবাৰ অপৰাধীৰ সংখ্যা। ইয়াৰে কিছুসংখ্যক চাইবাৰ অপৰাধ সম্পৰ্কে সঠিক জ্ঞান নথকাৰ বাবেই এনেধৰণৰ অপৰাধৰ সৈতে সাঙোৰ খাই পৰে যদিও অধিকসংখ্যকে ইচ্ছাকৃতভাৱে নিজকে এনেধৰণৰ অপৰাধী কাৰ্যকলাপৰ সৈতে জড়িত কৰি পেলায়।

চাইবাৰ ক্ৰাইমৰ বিভিন্ন ঘটনাসমূহ বিশ্লেষণ কৰিলে দেখা যায় যে বহুসময়ত ইয়াৰ সৈতে জড়িত হৈ থাকে কিছুমান গভীৰ মনঃস্তাত্বিক কাৰণ। বিশেষকৈ কিশোৰচাম যেতিয়া এনেধৰণৰ অপৰাধী কাৰ্যকলাপত লিপ্ত হয় তেতিয়া তেওঁলোকে ব্যক্তিগত লাভালাভৰ সলনি গ্লেমাৰ সৰ্বস্বতাক অধিক গুৰুত্ব আৰোপ কৰে। বন্ধুবৰ্গৰ মাজত নিজৰ গ্লেমাৰ বৃদ্ধি কৰিবলৈ তেওঁলোকে বিভিন্ন ৱেব-ছাইট আদি হেকিঙৰে এই অপৰাধৰ জগতখনত সোমাই পৰে। কাৰণ হেকিঙৰ দৰে কাৰ্যসমূহ তীক্ষ্ণ বুদ্ধিসম্পন্ন লোকৰ দ্বাৰাহে সম্ভৱ বুলি ভবা হয়। তদুপৰি ইণ্টাৰনেটতো এনেধৰণৰ 'হেকিং টুল'বোৰ সহজে ডাউনলোড কৰিব পৰা যায়। বৰ্তমান সময়ত চৰকাৰ বা প্ৰশাসনৰ কাৰ্যকলাপৰ বিৰুদ্ধে জনসাধাৰণৰ মনত যি এক ক্ষোভৰ সৃষ্টি হৈছে তাৰ প্ৰতিক্ৰিয়াস্বৰূপে চৰকাৰী ৱেব-ছাইটসমূহ হেক কৰা হেকাৰসকলে জনসাধাৰণৰ পৰা 'ৰবিনহুড'ৰ অনুকম্পা লাভ কৰিছে। এনেধৰণৰ অনুকম্পাই যে হেকাৰসকলক এনে অপৰাধী কাৰ্যকলাপ কৰিবলৈ অধিক প্ৰোৎসাহিত কৰিব তাত কোনো সন্দেহ নাই। আৰু পৰৱৰ্তী সময়ত এই ৰবিনহুডসকলেই যে সৰ্বসাধাৰণৰ ওপৰতো ঘাতক প্ৰহাৰ নকৰিব তাৰো কোনো নিশ্চয়তা নাই। কিন্তু এনেধৰণৰ সম্ভাৱনাৰ কথা অনুধাৱন কৰিব নোৱাৰি আমিবোৰে তেওঁলোকৰ প্ৰতি সমমৰ্মিতা প্ৰকাশ কৰি এনেধৰণৰ অপৰাধী কাৰ্যকলাপ বৃদ্ধিত পৰোক্ষভাৱে হ'লেও অৰিহণা যোগাইছো। আজি ভৌতিক জগতত সংঘটিত সকলোধৰণৰ অপৰাধী কাৰ্যকলাপ সম্ভৱ হৈ উঠিছে চাইবাৰ জগতখনতো। ভাবুকি, হাৰাশাস্তি, আত্মহননৰ বাবে প্ৰৰোচনা আদি সকলো ধৰণৰ অপৰাধী কাৰ্যকলাপ প্ৰতিনিয়ত ঘটিবলৈ লৈছে এই জগতখনত। চাইবাৰ ৱাৰ, চাইবাৰ টেৰ'ৰিজম আদি শব্দবোৰ মানুহৰ বাবে বৰ এটা অচিনাকি হৈ থকা নাই। শিশু পৰ্ণ'গ্ৰাফী, সন্ত্ৰাসবাদ, ধৰ্মীয় সংঘাত আদি বৃদ্ধি কৰিব পৰা অনেক তথ্যৰে ভৰি পৰিছে ৱেবপেজবোৰ। তথ্য-প্ৰযুক্তি বিভাগৰ বিভাগীয় ৰাজ্যিক মন্ত্ৰীগৰাকীয়ে জনোৱামতে 'তথ্য-প্ৰযুক্তি আইন, ২০০০'ৰ ৬৯ (ক) অনুচ্ছেদ অনুযায়ী এনেধৰণৰ অসামাজিক, ৰাষ্ট্ৰবিৰোধী বা ঘৃণা বিয়পাব পৰা প্ৰায় ৩১০টা ৱেব পেজ ইতিমধ্যে ব্লগ কৰি দিয়া হৈছে। কিন্তু এয়া সমস্যাৰ আশু সমাধান নহয়। কিয়নো এনেধৰণৰ কিছু ৱেব-ছাইট, ব্লগ আদি বন্ধ কৰি দিয়াৰ পিছৰ দিনাখনেই হয়তো ভিৰ কৰিব আহি বহুতো নতুন ৱেব-ছাইট, একাউণ্ট বা ব্লগে। মানুহৰ অপৰাধী মানসিকতাক কঠোৰ আইনী ব্যৱস্থায়ো প্ৰতিহত কৰিব নোৱাৰে। ইয়াৰ বাবে প্ৰয়োজন মানুহৰ মানসিকতা সলনি কৰাৰ। কোৱা হয় যে এগৰাকী ব্যক্তিয়ে কোনেও লক্ষ্য কৰি নথকা অৱস্থাত যিবোৰ কাম কৰে সেয়াই তেওঁৰ চৰিত্ৰ বা ব্যক্তিত্ব। চাইবাৰ জগতখন হ'ল এনে এখন জগত য'ত শাৰীৰিক উপস্থিতি অবিহনেই ব্যক্তি এগৰাকীয়ে বহু ধৰণৰ কাম সমাধান কৰিব পাৰে। চাইবাৰ এথিকছৰ মতে এগৰাকী ব্যক্তিয়ে যিবোৰ কাম সমাজত মুক্তভাৱে কৰাৰ সাহস গোটাব নোৱাৰে বা দোষী অনুভৱ কৰে তেনেবোৰ কাম চাইবাৰ সমাজখনতো কৰা অনুচিত। এই কথাখিনি যেতিয়া চাইবাৰ জগতৰ নাগৰিকসকলে অনুধাৱন কৰিবলৈ সক্ষম হ'ব তেতিয়া আৰু ইয়াক কঠোৰ হাতেৰে দমন কৰিবলৈ কোনো আইনী ব্যৱস্থাৰ প্ৰয়োজন নাথাকিব। কিন্তু কাৰ্যতঃ সেই সপোন যেন সুদূৰপৰাহত। ভাৰতবৰ্ষৰ সাম্প্ৰতিক প্ৰতিচ্ছবিখনলৈ চালে দেখা যায় যে ইয়াত নৈতিক-অনৈতিকৰ সীমা ৰেখাডাল যেন ক্ৰমাৎ জীণ যাবলৈ উপক্ৰম হৈছে। নৈতিকতাৰ দোহাই দি যেতিয়া চৰকাৰ আৰু প্ৰশাসনে চাহিন, ৰবি শ্ৰীনিবাসন আদি নিৰ্দোষী ব্যক্তিসকলক তথ্য-প্ৰযুক্তি আইনৰ অপ-প্ৰয়োগ ঘটাই অনৈতিকভাৱে গ্ৰেপ্তাৰ কৰিলে, তাৰেই প্ৰতিশোধকল্পে হেকিঙৰ দৰে কাৰ্য কপিল ছিবালৰ চৰকাৰী ৱেব-ছাইট বিধ্বস্ত কৰি হেকাৰসকলে নিজৰ অনৈতিক কাৰ্যক নৈতিকতা প্ৰদান কৰাৰ প্ৰয়াস কৰিলে। সামাজিক ক্ষেত্ৰখনত প্ৰভাৱশালী নেতাসকলে নিজৰ বাহুবলেৰে যিদৰে ক্ষমতাৰ অপব্যৱহাৰ ঘটাই কু-কাৰ্যত লিপ্ত হৈছে তাৰেই প্ৰতিক্ৰিয়াস্বৰূপে তুলনামূলকভাৱে দুৰ্বল শ্ৰেণীটোৱে অদৃশ্যভাৱে চাইবাৰ জগতৰপৰা অনৈতিকভাৱে তেওঁলোকৰ সৈতে সংঘৰ্ষত লিপ্ত হৈছে। আৰু ইয়াৰ সুৰুঙাৰেই সন্ত্ৰাসবাদী সংগঠনবোৰেও দুৰ্বল পক্ষটোৰ কাষত থিয় হোৱা যেন দেখুৱাই নিজৰ সন্ত্ৰাসৰ সাম্ৰাজ্যখনৰ বিস্তাৰ ঘটাইছে। গতিকে এনে ঘটনা-পৰিঘটনাবোৰ যেতিয়ালৈ চলি থাকিব তেতিয়ালৈ চাইবাৰ জগতখনত নতুন নতুন অপৰাধীৰ আৱিৰ্ভাৱ ঘটিয়েই থাকিব। সমাজৰ নৈতিকতাৰ গাঁথনি সুদৃঢ় কৰিব নোৱাৰিলে কঠোৰতকৈ কঠোৰতম আইনেও ইয়াক শেষ কৰিব পাৰিব বুলি আশা কৰিব নোৱাৰি।

ভাৰতবৰ্ষৰ সাম্প্ৰতিক প্ৰতিচ্ছবিখনলৈ চালে দেখা যায় যে ইয়াত নৈতিক-অনৈতিকৰ সীমা ৰেখাডাল যেন ক্ৰমাৎ জীণ যাবলৈ উপক্ৰম হৈছে। নৈতিকতাৰ দোহাই দি যেতিয়া চৰকাৰ আৰু প্ৰশাসনে চাহিন, ৰবি শ্ৰীনিবাসন আদি নিৰ্দোষী ব্যক্তিসকলক তথ্য-প্ৰযুক্তি আইনৰ অপ-প্ৰয়োগ ঘটাই অনৈতিকভাৱে গ্ৰেপ্তাৰ কৰিলে, তাৰেই প্ৰতিশোধকল্পে কপিল ছিবালৰ চৰকাৰী ৱেব-ছাইট বিধ্বস্ত কৰি হেকাৰসকলে নিজৰ অনৈতিক কাৰ্যক নৈতিকতা প্ৰদান কৰাৰ প্ৰয়াস কৰিলে।